
HISTORIK ÖVER DJURA KYRKO- OCH HEMBYGD SKÖRS 100-ÅRIGA TILLVARO

100 år är en lång tidrymd, nästan omöjlig att få begrepp om, om man tänker framåt. Och det är omöjligt att ens tänka sig hur det ser ut här i Djura om hundra år, hur utvecklingen går.

Ser man bakåt i tiden är hundra år något mer påtagligt. En person som uppnår 100-årsdagen blir visserligen vederbörligen omtalad och omskriven, men är dock inte alltför ovanlig. Och alla viktiga, stora, händelser som skett under denna tidrymd är med all sannolikhet omskrivna i dokument och press, och kanske även filmade.

Om det som skett varit av det mindre formatet, allmänt sett, men ändå haft betydelse för människorna i en by eller församling, kan man kanske få söka i gamla protokoll och dylikt, eller få besked av äldre, minnesgodas personer. Så är fallet med Djura kyrko- och hembygds kör som nu nästan på dagen kan se tillbaka på en hundraårig verksamhet.

Hur fick då Djura en kyrkokör? Det vet vi inte med säkerhet. Moderförsamlingen Leksand hade ju 1890 redan en kör, och kanske var det just detta faktum som inspirerade folkskolläraren och organisten i Djura kyrka, Lars Danielsson, till att starta en kör även i Djura. Vi vet att de sista decennierna av 1800-talet måste ha varit en orostid för Djura kyrkoförsamling. Då började nämligen sekteristiska rörelser att ge sig tillkänna. År 1875 fick Djura en egen kapellpredikant, Axel Falk. Tidigare hade präster från Leksand predikat i Djura. Falk var en brinnande väckelsepredikant av roseniansk typ (Sam Rönnegård Nyckeln och svärdet). Han övertog samma år en liten missionsförening tillhörande Fosterlandsstiftelsen som reorganiserades samma år med stadgar som skrivits av Falk. Föreningen som då hade 57 medlemmar skulle samlas till bön en sönd- eller helgdag i månaden. Kvinnorna skulle så ofta som möjligt samlas till arbetsförening, och arbetena försåldes på offentlig auktion. Kyrkan fylldes till trängsel varje söndag. Folk kom inte bara från Djura utan även från angränsande orter. Axel Falks tid i Djura har det berättats om ända in i våra dagar som den gyllene tiden i Djura, skriver Sam Rönnegård.

I ämbetsberättelsen för tiden efter 1878 kommer det oro i bilden. Några avhålla sig från nattvarden som firas en gång i månaden. Orsaken anges vara missnöje med statskyrkosystemet. Detta missnöje torde bottna i baptistiskt inflytande. ”Två makar

har övergått till baptismen” står det i protokollet. Missnöjet kan också ha annan grund. ”Missionshus finnes” står det. Därmed förhöll det sig så. Axel Falk hade anhållit hos prosten Hanngren att få använda kyrkan vid större möten med biträde av lekmanpredikanter. Han fick avslag. Detta åstadkom förargelse. Då föddes tanken att man skulle bygga ett missionshus och bli fri från statskyrkosystemet. År 1876 skänktes tomtplats och året därpå påbörjades bygget som hela bygden deltog i. 1878 stod huset färdigt. Samma år lämnade Falk sin tjänst i föreningen och kapellförsamlingen. Den första maj var det orgelinvigning i missionshuset och samtidigt avskedsfest för Axel Falk med familj. Då var sorgen stor i Djura ty ”han lämnade ett stort tomrum efter sig och outplånliga minnen”, som det står i missionsföreningens protokoll.

Ämbetsberättelsen är skriven av prosten Hanngren. Invånarantalet i Djura kapellag var då 1.312.

De separatistiska tendenserna fortsatte. År 1886 kallades Näs Olof Persson från Leksand att verka en vecka i månaden i Djura missionsförening. Hans inflytande gjorde sig snart gällande. År 1891 hade han och hans likasinnade drivit det därhän att föreningen splittrades. Majoriteten anslöt sig till Svenska Missionsförbundet, medan en del fortfarande höll fast vid Fosterlandsstiftelsen.

Förutom de frikyrkliga strömningarna bidrog kanske även kyrkobyggnadens bedrövliga tillstånd till att folket sökte sig till andra gudstjänstlokaler. Bland annat hade biskopen vid flera tillfällen anmärkt på golvet i kyrkan. Det var så murket att det knappt höll att gå på. Och vid biskopsvisitationen 1889 ålades moderförsamlingen att hjälpa kapellet att restaurera sitt kapell.

År 1892 var ett händelserikt år för Djura församling. Den 1 maj slutade kapellpredikanten P.O. Södergren som efterträtt Falk, och tillträdde Gustaf Axel Werner. Den 9 maj påbörjades restaureringen av kapellet under ledning av byggmästaren Björk Jon Jonsson från Rättvik, och den 9 oktober kunde kapellet återinvigas. Om det var för att celebrera detta tillfälle som organisten Danielsson samlat sångintresserade djurabor och övat in en kör eller om det var för att lätta upp gudstjänsterna i kyrkan och därmed locka tillbaka folket från frikyrkorna må vara osagt. Måhända bidrog båda dessa sammanhang, liksom tidigare nämnt att Leksand fått en kör, till att försöka få till stånd en kör.

Restaureringsarbetet

Eftersom omfattande ändringar gjordes i kyrkan i samband med restaureringen kan det kanske vara av intresse att nämna något därom. Så skriver Axel Werner i sin ämbetsberättelse:

Den 9 maj började den å kyrkostämma den 18 maj 1890 beslutade reparationen å kapellet. Under arbetets fortgång vidtogos dock såsom kyrkstämmoprotokollen från denna tid närmare utvisa, icke så få förändringar i den ursprungliga planen för reparationen, hvadan denna också blef vida mer omfattande än vad förut var ämnadt. Hvad som nu blef gjort var huvudsakligen följande: Ny grund av tuktad sten lades under hela kyrkan äfvensom under klockstapeln. De nedersta hvarfven af väggarne, hvilka visade sig vara alldeles förstörda av röta, omtimrades, hvarjämte fönstren upphöggos och försågos med nya karmar.

Kyrkans inre omdanades nästan helt och hållet. Den gamla brädklädnaden å väggarne borttogs och ersattes med rappning med undantag af nedre delen af desamma som bekläddes med nya bräder. Nytt golv inlades i både kyrka och sakristia och nya bänkar anskaffades. En genomgripande ändring vidtogos med afseende på läktaren. Förut funnos tvänne sådana, den ene öfver den andre. Den öfversta af dessa, den s.k. "soldatskullen", borttogs, men i ersättning härför framdrogs den undre så långt utrymmet mcdgaf. I gammanhang härmed blef orgeln, som förut haft sin plats framtill å undre läktaren, flyttad till bakre väggen.

Dessutom ommålades kyrkan fullständigt invändigt, hvarjämte också befintliga brister å förgyllningen afhjälptes. Så t.ex. omförgylldes ramen kring altartaflan hel och hållen.

Hvad kyrkans yttre beträffar, så afhjälptes bristerna å rappningen, hvarefter hon i sin helhet hvitströks. Äfvenså anskaffades nya dörrar och nya trappor.

Kostnaden för hela denna reparation uppgick till i runda tal Kr 4.490. Däraf bidrog moderförsamlingen med en gåfva af 500 kr. Allt det öfriga bestreds af kapellförsamlingen, hvilken, glädjande att säga, visade stor offervillighet för kyrkans försättande i värdigt skick.

Sedan arbetet pågått hela sommaren, öppnades kyrkan åter för gudstjänst den 9 oktober som var 17. söndagen efter Trefaldh. Nämnda dag hölls före den egentliga gudstjänstens början en enkel invigningshögtidlighet, vid vilken följdes ritualen för en kyrkas invigande, dock något förkortad.

Invigningstalet hölls af församlingens Pastor Teol. Kand. E. L. Petersson med 2 Mos. 20:24 som text. Såsom assistenter tjänstgjorde Kyrkoh. P.O. Södergren från Vestanfors, Past.adj. C. Jansson från Leksand, och kapellpredikanten.

Omedelbart härefter vidtog högmässogudstjänsten. Kyrkoherde Petersson predikade öfver dagens text och altartjensten förrättades af Kyrkoherde Södergren och Adj. Jansson med messning af den senare. .

Såväl under invigningsakten som högmässogudstjensten biträdde församlingens sångkör och afsjöng under ledning af folkskolläraren L. Danielsson på ett synnerligen förtjänstfullt sätt flere för tillfället lämpliga sånger. Orgeln spelades denna dag af församlingens ordinarie klockare och organist herr G.V. Wallgren från Leksand. Det lilla templet var fyllt af en andäktigt lyssnande skara, och såväl då som sedermera uttalades af flera af kapellförsamlingens medlemmar glädje och tillfredsställelse öfver hvad som blivit gjordt.

På em. samma dag hölls i kyrkan en bibelbetraktelse öfver Ps. 84 af Kyrkohe Södergren, och äfven då voro åhörare talrika tillstädes; med glädje begagnande sig af tillfället att åter då höra sin kapellpredikant .

Altartaflan i kapellet restaurerades detta år samtidigt med den nyss omtalade reparationen och verkställdes detta arbete av artisten P. Hedman från St. Tuna, hvilken härför betingat sig en ersättning af 35 Kr.

Sedan kyrkogården visat sig vara alltför liten, beslutade kapellförsamlingen d. 28/8 dito år att en utvidgning af densamma skulle ske. Ett jordområde 72 fot i längd och af samma bredd som gamla kyrkogården samt belägen på dess vestra sida, blef därför af församlingen inköpt till ett pris af Kr. 86:20. Ett på det nya områdets norra och vestra sida uppfördt plank betingade ett pris af Kr. 158:00. I sammanhang härmed planerades och uppsnyggades kyrkogården i sin helhet hvarför kostnaden uppgick till en summa af Kr. 162:44, däri dock inberäknat kostnaden för [...oläsligt...] gränslinjen af det nytillkomna området [...oläsligt...] att många utan ersättning deltog i arbetet med jordkörning och fyllning.

Så långt Axel Werners ämbetsberättelse. Som synes var 1892 ett händelserikt år för Djura församling. Det kan inte sägas med bestämdhet om sångkören funnits tidigare, men i återinvigningen av kapellet är dess medverkan dokumenterad. Werner skriver visserligen att församlingens sångkör medverkade, men då är att märka att detta skrevs flera år senare, och då var sångkören redan etablerad.

1895 är kören omnämnd. Då medverkade den vid invigningen av den del av kyrkogården som iordningställdes 1892. Den sjöng då under ledning av organisten Lars Danielsson sången nr. 217 i "Liber Cantus". Och så har det fortsatt av bara farten.

Folkskolläraren Lars Danielsson verkade länge som organist och körledare i Djura och efterträddes småningom av sin son Johannes Dalfors som i sin tur efterträddes av Albert Lindberg. I början av 1930-talet blev Sjöns Erik Jonsson körens ledare. Hembygdsintresset stod då på topp i Djura, och kyrkokören blev även en hembygdskör. Om kören skriver Arild Karlén i sin ämbetsberättelse:

”Kören upplevde under Sjöns Erik Jonssons ledning en renässans, som kulminerade i våra (?) med Gagnef, Insjön och Mockfjärd gemensamma Oscar Lindberg-konserter 1937. Det gemensamma arbetet startade 1936.”

Sjöns Erik var körledare fram till 1948 då han efterträddes av Rune Park. 1956 flyttade denne från Djura och Sjöns Erik fick åter träda in som körledare. 1957 blev den vakanta kantorstjänsten tillsatt igen, och vid körens årsmöte den 23 januari 1958 kunde ordföranden Fritz Renheim hälsa kantor C.J. Furustam med fru välkommen på sitt första årsmöte med kören. Carl Johan Furustam hann vara verksam i Djura i endast fyra år. 1962 insjuknade han under en skolresa med sina klasser i Djura skola och avled på Vadstena lasarett. Gamle kantorn Albert Lindberg fick åter träda i tjänst som organist och körledare fram till dess djurasonen Folke Östling fick kantorstjänsten 1963. Folke Östling avled i februari 1974 och efter korta vikariat av olika körledare under hans sjukdomstid kom, lagom till julen 1973, en ung göteborgska, bosatt i Norr Lindberg och med mellanspel i Leksands kyrkokör, Eva Kristensson, till Djura som organist och körledare. Hon var rekommenderad av fru Vivi Ljungkvist och musikedirektör Anton Löf.

Eva har betytt, och betyder alltså mycket för sång- och musikverksamheten i Djura och är en ambitiös och omtyckt körledare. Hon har fortsatt och även utvidgat det fina samarbete som kören har med övriga körer inom pastoratet liksom med andra församlingars körer. Konserterna med Nedansiljans Körförbund är ett exempel på sådant samarbete.

Så har körledare kommit och verkat i Djura. Några under lång tid, andra i kortare perioder. Men samtliga körledare har på något sätt format och utvecklat kören efter sin läggning, men också efter de riktningar och skolor som varit rådande på deras tid.

Djuraborna har till sin läggning varit ganska konservativa vad gäller kyrkosången. Man har tyckt om de gamla invanda sångerna, särskilt sånger vid de stora högtiderna, jul, påsk, o.s.v., och restriktiva, ibland helt avvisande, när det varit tal om att ändra repertoaren. Detta har även gällt liturgisk ordning. Detta förhållande har givetvis tidvis orsakat motsättningar mellan ledare och körmedlemmar, men i stort har samarbetet varit gott. Dagens körmedlemmar är mer toleranta i detta sammanhang, vilket till en stor del kan tillskrivas ökad sångverksamhet i skolorna liksom det stora utbud av körsånger som nu finns. Liksom körledarens psykologiska hantering av känsliga frågor.

Hundra år är en lång tid. Utvecklingen under denna tid har varit otrolig. Också kören har utvecklats vad gäller undervisning och pedagogik, även om uppsättningen är lika som i djurakörens barndom. Körmedlemmar har tillkommit, traskat och gått eller färdats på olika vis mellan byarna och skolan eller sockenstugan i kyrkbyn i alla slag av väglag och väder, sjungit en tid, och vandrat vidare. Vi i dagens kör känner tacksamhet beundran och vördnad för alla som gått före oss.

Hur det blir i framtiden vet vi icke med tanke på de stora omvälvningar som förestår inom kyrkan. Vår förhoppning är dock att det fina körarbete som nu pågår i Djura skall få fortsätta och utvecklas. Ett arbete som är till glädje för såväl körmedlemmar som för hela församlingen.

S. Rälta, Djura i september 1992

Rune Gärdsback